

Овчар Ірина

Кандидат політичних наук, старший науковий співробітник.

Інститут політичних і етнонаціональних досліджень

ім. І.Ф. Кураса НАН України м. Київ

ORCID: 0009-0008-8310-170X

Овчар Юлія

Здобувач третього рівня вищої освіти кафедри журналістики.

Львівський національний університет ім. І.Я. Франка

ORCID: 0009-0003-9412-699X

СКЛАДОВІ ПУБЛІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ : НА ПРИКЛАДІ ПЕРЕГОВОРНОГО ПРОЦЕСУ ЩОДО ПРИПИНЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

Публічна комунікація часто відіграє важливішу роль, а ніж правові засади певного документу, оскільки документи читають значно менше людей, ніж сприймають озвучену інформацію. Відтак, на етапі будь-яких переговорів, домовленостей, ухвалення рішень, погодження позицій щодо значну роль відіграють комунікації, зокрема їх публічна складова. Тому основний акцент даного тексту буде зводиться до тих аспектів публічної комунікації, які застосовуються в рамках переговорного процесу щодо припинення військової агресії РФ проти України.

Перш ніж перейти до змістовної складової статті, зазначимо основну емпіричну базу, яка буде важливою для розгляду теми. Оскільки мова йде про переговорний процес, то доцільно згадати про Віденську конвенцію [1]. Попри те, що сучасне міжнародне право стало досить крихким, і не забезпечується виконання певних його в рамках політичних подій, зокрема військових. Тим не менше, саме Віденська конвенція визначає, що таке «міжнародний договір» як угода, яку укладають між собою держави в письмовій формі, що регулюється міжнародним правом. А також, проголошує, що «кожна держава має право укладати договори».

Відомим дослідником з питань теорії комунікацій, масово-комунікаційних технологій, інформаційних війн тощо є Г.Г. Почепцов [2]. Також зміст статті потребуватиме розуміння публічних комунікацій, адже вони орієнтовані на певну цільову аудиторію, супроводжуються відповідними акцентами, та формують переконливі аргументи щодо інформації, яка є ключовою і має отримати довіру в суспільства. Зрозуміти ці складові комунікації допоможе праця колективу авторів під редакцією С.О. Телешуна

[3]. Під час написання тесту будемо використовувати інформацію медіа, адже сьогоднішні події найшвидше публікуються в інфо просторі, а це в основному інтернет ресурси, соціальні мережі, і безпосереднє спілкування.

Тепер переходимо до самої теми. Зауважимо, що фокус уваги буде зосереджено на каналах комунікації та окремих деталях змістової частини. Про чому вважаємо, що публічна і неформальна частина комунікації важливіша від юридичної, адже передбачає використання більш прозорості і зрозумілої широкому загалу мови тексту.

Отже, описуючи переговорний процес щодо припинення військової агресії, треба згадати, що він розпочався одразу після 24 лютого 2022 року. В той період українська влада обговорювала можливість українсько-російських перемовин до того часу, поки Росія не висунула вимогу скласти зброю для української армії. До того ж українська сторона була проти зустрічі на території Білорусі. Під час переговорів 3 березня обговорили три блоки: військовий, гуманітарний та питання майбутнього політичного врегулювання конфлікту. Каналами комунікації було телебачення, яке в безперервному режимі транслювало інформацію в рамках «Єдиного телемарафону», а також соціальні мережі.

У цій ситуації важливо звернути увагу, що частиною переговорного процесу є умови, які можуть бути публічними і непублічними. А також щодо пояснення подій використовували різну термінологію: конфлікт, агресія, війна, зона бойових дій, територія ведення збройної агресії і т.д. Фактично, в публічній площині формувалися усі ознаки та критерії, які в подальшому давали характеристику подіям та описували їх.

Також важливою складовою переговорів є реагування учасників на ситуацію в конкретних умовах і час. Відповідно, переговорна позиція та вимоги сторін змінювалися весь цей трирічний період. Українська сторона в публічній комунікації працювала більше на зовнішню аудиторію. Тому контекст внутрішньої політики частково перейшов в підпорядкування міжнародному порядку денному.

Паралельно РФ запускала свою комунікаційну рамку, щоб намагатися вплинути на сприйняття міжнародних подій з середини України. Їх називають ІПСО (інформаційно-психологічна операція) [4]. Одним з таких яскравих медіа наративів стали заяви про нелегітимність української влади, зокрема, президента, строк повноважень якого в мирних умовах мав завершитися в травні 2024 року. Українські медіа ресурси цю дискусію підтримували, щоправда фокус уваги був зроблений в бік замірів соціології, яка стосувалася

як підтвердження факту легітимності президента, так і рейтингів його довіри / підтримки [5]. Також українські медіа та експерти відзначали, що в умовах правового режиму воєнного стану транспарентні, демократичні вибори немає можливості провести, що було ключовим аргументом законності діяльності чинної влади.

Окремою складовою публічної комунікації є меседжі. Адже вони лягають в основу заголовків, або потрапляють в пул подальшої дискусії та масштабування думки. Також в них завжди є чіткі посили для аудиторії, а також бажання наполягти на певному контексті. При чому такою аудиторією може бути суспільство, і політики. Наприклад, на одній з прес-конференцій президент Володимир Зеленський сказав, що задля миру (і вступу України в НАТО) готовий пожертвувати своїм президентством. Цікава заява, причому вона виглядала як посил не стільки для українського суспільства, скільки для команди президента США Дональда Трампа, яка висуваючи умови щодо підготовки до мирних переговорів здійснює тиск на Зеленського, згадуючи минулорічні наративи про вибори та нелегітимність діючого президента.

Окремою частиною публічних комунікацій в рамках переговорного процесу є використання термінів. Частково про них ми згадували на початку тексту. Тепер про їх трансформацію в розрізі трьох років. Від слів «врегулювання конфлікту» та «перемога» впродовж трьох років ми перейшли до «справедливий мир», «сталий мир», «тривалий мир», «переговори про припинення військової агресії», «перемир'я». Говорять також про два принципи перемовин: «мир за допомогою сили», і що є в міжнародній практиці переважаючим: «право сили чи сила права». Так, в Резолюції ПАРЕ про мирні переговори для завершення війни в Україні говориться, що «надійні мирні переговори можуть вестися лише з позиції стійкості та сильної обороноздатності, а справедливий і тривалий мир можливий лише за умови надання Україні адекватних гарантій безпеки. Будь-які мирні переговори мають відбуватися за участю України та з повагою до її права визначати своє майбутнє» [6].

За усіма цими термінами прихований зміст того, що відбувалося за кулісами публічної політики та в кулуарах президентських адміністрацій. Адже вся інформаційна складова, яка доволі часто змінюється в підсумку сформує переговорну рамку і зміст договору (угоди, меморандуму), тобто забезпечить правову площину. А до неї має бути готове суспільство. Отже, інформація формується не лише для розуміння контексту, а й для підготовки до чогось, для кращого сприйняття. Іноді для моніторингу того, чи сприйме цільова

аудиторія можливі запропоновані умови. І це ще одна функціональна складова публічної комунікації – моніторингова.

Загалом, інформація це інструмент управління, як подіями, так і людьми. У сучасному світі ведеться жорстока боротьба за людську свідомість, і в цій боротьбі активно застосовуються різні технології, зокрема пов'язані зі складовими публічної комунікації.

Ми розглянули лише ту частину публічної комунікації, яка направлена на забезпечення процесу перекодування, впливу, втягування в дискусію, формування сумнівів, досягнення тиску тощо. І вона має значення і вплив в певний час і в певних умовах. Попри це, треба розуміти, що сфера публічної комунікації охоплює широкий спектр інструментів, методів, технологій для виконання соціальних функцій вербального та невербального характеру. І в цілому забезпечує розвиток суспільства, наповнює його певним змістом, через який будуються правила, норми, знання, переконання тощо.

Отже, публічна комунікація в нашому прикладі щодо забезпечення переговорного процесу для припинення агресії РФ проти України покликана забезпечити інформаційні зв'язки між державами, між інститутами в середині країни, між владою та суспільством, а також легітимізувати владні рішення, та забезпечити порозуміння у демократичному суспільстві. Власне зберегти основи демократії в цих крихких умовах змін в світовій політиці.

Список використаних джерел

1. Віденська конвенція про право міжнародних договорів. URL.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text (дата звернення 23.02.2025).
2. Почепцов Г.Г. Інформаційна політика: навч. посіб. / Г.Г. Почепцов, С.А. Чукут. - 2-ге вид. Київ: Знання, 2008. 663 с.
3. Публічна політика: навч. посіб. / авт. кол.: С.О. Телешун, С.В. Ситник, І.В. Рейтерович та ін.; за заг. ред. С.О. Телешуна, д-ра політ. наук, проф. Київ: НАДУ, 2016. 340 с.
4. Що таке ІПСО, чому важливо це знати і які операції зараз проводить Росія проти України. URL.: <https://tyzhden.ua/shcho-take-ipso-chomu-vazhlyvo-tse-znaty-i-aki-operatsii-zaraz-provodyt-rosiia-proty-ukrainy/> (дата звернення 24.02.2025).
5. Овчар І. Конституційна весна: що означає легітимність інституту президента?. URL.: <https://zn.ua/ukr/POLITICS/konstitutsijna-vesna-shcho-oznachaje-lehitimnist-institutu-prezidenta.html> (дата звернення 23.02.2025).
6. Вонс Р. ПАРЕ ухвалила резолюцію про мирні переговори для завершення війни в Україні. URL.: <https://glavcom.ua/world/world-politics/parje->

Мацишина Ірина

Доктор політичних наук, професор кафедри
політології та державного управління.

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ORCID: 0000-0002-2988-620X

ВІЗУАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Розвиток цифрових технологій та еволюція розповсюдження візуальних зображень є не тільки форматами комунікації, а також впливають на формування політики. Аналіз зображень дозволяє як побачити актуальні політичні проблеми, так і окреслити суб'єктів зображень, ставлення до них та стратегію впливу на політику. Водночас, можлива й зворотна ситуація: відсутність зображень може вказувати на певну політичну логіку приховування та замовчування. (достатньо згадати відсутність соціальних груп, або тематики у ЗМІ). В той час, як сучасна людина рефлексує та комунікує через невеликі тексти та зображення, дослідження візуальної комунікації потребує певного розвитку. Оскільки це є вагомий сучасний інструмент публічної політики.

Сьогодні більше ставлення до зображень у публічному просторі відбувається через аналіз пропаганди та маніпуляцій. Через аналіз навмисного маніпулювання семіотичними ресурсами для передачі конкретних повідомлень або наративів з метою впливу. Проте, у межах публічної політики, важливими є не тільки наявні повідомлення у вигляді зображень, що є інструментами впливу, а більше соціальні значення, домінуючі цінності, політико культурні традиції, що вбудовуються у такий обмін зображеннями. І тут теоретичних підходів з історії мистецтва, культурології, семіотики може бути недостатньо. У статі розглянуто три методи дослідження публічної політики, де зображення та графіки можуть бути як інструментами публічної політики, так і маркерами дослідження публічної політики.

Одним з теоретичних підходів у дослідженні візуальних зображень у публічній політиці може бути теорія мережевого суспільства Мануеля Кастельса [2], який визначав мережеве суспільство як ознаку зміни певного історичного періоду. За його думкою, є три показники, що вказують на зміну